

## **Jaarverslag van het Fries Scheepvaart Museum 2018**

### **Inleiding**

In 2018 waren er meer bezoekers dan in het jaar daarvoor. Toch waren het er niet zoveel als waarvan we hadden gedroomd, in het jaar waarin Fryslân culturele hoofdstad van Europa was. Een verklaring daarvoor is altijd lastig te geven. Er waren in de zomer van 2018 zoveel activiteiten in Leeuwarden en de rest van de provincie, dat er misschien sprake was van een culturele overkill, waarin het lastig was boven te komen drijven. En er is ook een heel simpele verklaring. Voor ons museum, gevestigd in het hart van het Friese watersportgebied, geldt al decennialang, dat mooi zomerweer een negatief effect heeft op onze bezoekersaantallen. In 2018 werden alle meteorologische records gebroken: zomers weer van april tot oktober en temperaturen die zelden zo hoog zijn geweest. Ons museum is in 1938 opgericht als slechtweervoorziening voor de stad, waar het watersporttoerisme langzaam maar zeker begon te groeien. En deze functie hebben we nog steeds, zo bleek ook 80 jaar later. Ondanks dit dempende effect zijn wij bepaald niet ontevreden met het bezoekerstotaal van 30.793. Fryslân heeft zich in 2018 geweldig op de kaart gezet en daar blijven wij de komende jaren vast en zeker de vruchten van plukken. Bovendien wordt het succes van het museum niet alleen afgemeten aan het aantal bezoekers. Minstens zo belangrijk is de kwaliteit van de presentaties en de activiteiten. Die was dusdanig hoog dat we als personeel en vrijwilligers bijzonder trots zijn op wat wij in 2018 hebben laten zien.

### **Personeel**

Aan het eind van het verslagjaar nam collega Thea van Niejenhuis afscheid als baliemedewerker, omdat zij met pensioen ging. Ze blijft als vrijwilliger van het Kindermuseum aan ons verbonden. De vrijgekomen uren van Thea van Niejenhuis zijn opgevuld door het andere personeel. Op 31 december 2018 was de personeelsbezetting als volgt:

Bettie Boersma-Dijkstra (balie en administratief werk)  
Freerk Bokma (conciërge, onderhoudswerk, expositiebouw, collectiebehoud)  
Alet Doornbos (balie en administratief werk)  
Grytsje Feitsma (organisatie van groepsontvangsten en coördinatie vrijwilligerswerk)  
Jelle Koenen (collectieregistratie)  
Joke Leeverink-Boorsma (huishoudelijk werk, balie en groepsontvangsten)  
Anke Roorda (educatie)  
Meindert Seffinga (directie)  
Aaltje Sprik-Dijkstra (balie, financiële administratie en museumwinkel)  
Jeannette Tigchelaar (collectie- en bibliotheekregistratie en onderzoeksbegeleiding)  
Merijn van Veen (educatie)  
Nynke Wiersma-Hansma (huishoudelijk werk en baliewerk)

Twee stagiaires waren er actief: Remco Tjoelker en Lisa Eppenga werkten in het Kindermuseum. Verder werkten tal van maatschappelijke stagiaires mee aan de kinderactiviteiten in de voorjaarsvakantie. In het najaar van 2018 is onze oud-collega Pieter Alkema op 86-jarige leeftijd overleden. Als conciërge was hij van 1976 tot 1991 aan ons museum verbonden. Daarvoor was hij zeilmaker geweest. Daar lag ook zijn hart. In ons

museum blijft de herinnering aan Pieter Alkema levend door de zeilen die hij met grote vakkundigheid maakte voor tal van scheepsmodellen.

### **Vrijwilligers**

In de inleiding werden ze al genoemd: onze vrijwilligers. Zonder hen zou ons activiteitsniveau en de kwaliteit van ons werk veel minder hoog zijn. Maar liefst 118 namen prijken er op onze vrijwilligerslijst. Sommigen werken één of meer vaste dagdelen per week en anderen komen op afroepbasis. Vrijwilligers zijn bijvoorbeeld actief als stadsgidsen, cateraars, rondleiders en als begeleiders van schoolklassen. Tijdens de weekenden staan er 49 vrijwilligers klaar om bij toerbeurt dienst te doen als weekendsuppoost. Er zijn vrijwilligers actief voor het behoud en beheer van de collectie. Zij houden zich ondermeer bezig met modelbouw, het poetsen van koper en zilver en met standplaatsregistratie. Bijzonder was de inzet van de vrijwilligers Sjackie van Veen en Auke van der Kamp, die samen met het personeel zorgden voor de herinrichting van het Kindermuseum. Voor de bloemen en planten zijn er vrijwilligers en ook naar de tuinen hoeven we dankzij onze vrijwilligers nauwelijks om te zien. We zijn er trots op dat zoveel mensen ons helpen bij het museumwerk. En die trots wordt ook buiten het museum gedeeld. Dat bleek toen de Sneker carnavalsvereniging de Oeietoeters op 10 februari de Aggemabokaal uitreikte aan de vrijwilligers van ons museum.

### **Collectie**

In 2018 waren er 56 aanwinsten. De meest opvallende aanwinsten worden besproken in een apart hoofdstuk in dit jaarboek. De registratie van de collectie werd als vanouds bijgehouden door Jelle Koenen. Hij schreef de nieuwe aanwinsten in en Freerk Bokma maakte foto's van deze voorwerpen. De verhuizing van voorwerpen naar het Kolleksjesintrum in Leeuwarden werd in 2018 afgerond. Het gehele jaar werkte Jelle Koenen in het Kolleksjesintrum in een detacheringsovereenkomst ook voor het Fries Museum.

In 2018 werden 22 voorwerpen in bruikleen afgestaan aan: het Maritime Museum in Kotka (Finland), Kloostermuseum Sint Bernardushof (Aduard), Nederlands Tegelmuseum (Otterlo), Museum Houtstad IJlst, MuzeeAquarium (Delfzijl), Amsterdam Museum en Bezoekerscentrum Mar en Klif (Nijemirdum).

### **Tentoonstellingen**

Vier tentoonstellingen en één kleinere presentatie werden er georganiseerd.

- Scheepsmodellen van Willem Vos (21 oktober – 7 januari 2018)
- Jacob Benckes een vergeten zeeheld uit Koudum (2 februari 2018 – 6 mei 2018)
- Weer boven water, een Friese kof weer terug uit Polen – 25 mei 2018 – 7 oktober 2018)
- Gerben de Jong en het onderwijs aan schipperskinderen (27 oktober 2018 – 13 jan. 2019)
- 50 jaar IJsvereniging IJster in Sneek (9 november 2018 – 1 maart 2019)

De expositie over de scheepsmodellen van Willem Vos is in het vorige jaarboek al besproken. In het kader van de culturele hoofdstad organiseerden we twee internationale tentoonstellingen. De eerste ging over Jacob Benckes, een vergeten zeeheld uit Koudum. Jarenlang heeft Jan de Vries uit Koudum studie gedaan naar deze bijzondere zeeman, die in de 17<sup>de</sup> eeuw een belangrijke rol speelde in verschillende zeeslagen en koloniale veroveringen. Zo voer hij als kapitein mee in de tocht naar Chatham en hielp hij de Deense koning in de oorlog tegen Zweden. In 1677 sneuvelde hij in de strijd met Frankrijk om het eiland Tobago. Vier jaar eerder had hij New York tijdelijk heroverd op de Engelsen. We zijn er

lang mee bezig geweest om de door Nicolaas Maes geschilderde portretten van Jacob Benckes en zijn verloofde Ingena Rotterdam in bruikleen te krijgen van het Metropolitan Museum in New York. Via de cultureel attaché van de Nederlandse ambassade en Codart wisten we contact te leggen met de conservator Europese kunst, die aanvankelijk positief reageerde. Een andere conservator hield het bruikleen uiteindelijk tegen, omdat de fraai gesneden lijsten van de beide portretten zeer kwetsbaar zijn. Het was jammer dat we het zonder deze topstukken moesten stellen, maar toch konden we met andere authentieke voorwerpen een goed beeld scheppen van het leven van deze markante Koudumer.

Ook de zomertentoonstelling had een internationaal karakter. Daarvoor was samenwerking met het Nationaal Maritiem Museum in Gdansk nodig. Er waren al lange tijd goede contacten met dr. Tomasz Bednarz, de onderwaterarcheoloog, die promoveerde op de duikvondsten uit het wrak van het Harlinger kofschip De Jonge Seerp, dat in 1791 zonk in de Baai van Gdansk. Sinds 1985 zijn er duizenden voorwerpen uit dit wrak opgedoken en geconserveerd. Ze vormen een unieke bron voor de historie van de Friese kustvaart op de Oostzee. Van het wrak zelf is weinig meer over, maar de vondsten uit de kombuis en de bemanningsverblijven maken deze vondst tamelijk uniek: een doofpot, een ketel, een schotel van Fries aardewerk, maar ook schoenen en kleding van bemanningsleden en zelfs de zegelring van kapitein Johannes Leenderts. Ze maken de geschiedenis van de Friese kustvaart tastbaar. Daarom wilden we, samen met het Harlinger museum het Hannemahuis, een dubbeltentoonstelling organiseren over deze bijzondere wrakvondst. In de zomer van 2017 bezocht ik samen met mijn Harlinger collega Hugo ter Avest het scheepvaartmuseum in Gdansk. Veel voorwerpen stonden in de vaste presentatie. Toch mochten we ze in bruikleen vragen van de directeur, dr. Inz. Jerzy Litwin. Hij kwam, samen met Tomasz Bednarz op 25 mei naar Harlingen om de exposities in onze beide musea te openen. Tijdens de Tall Ships Race, die in het eerste weekend van augustus finishte in Harlingen, presenteerden we de spannende film die bij deze tentoonstelling was gemaakt, in een zeecontainer. Ondanks de zomerhitte, kwamen maar liefst 4.300 een kijkje nemen. De beide tentoonstellingen en de film konden alleen gemaakt worden dankzij bijdragen van de Stichting de Grote Zuidwesthoek, de Kingmastichting, een anonieme stichting, de Vereniging Fries Scheepvaart Museum en de Samenwerkende Maritieme Fondsen.

In het najaar was er een tentoonstelling over Gerben de Jong, die in schipperskringen wel de vader van het schippersonderwijs wordt genoemd. Het werd geboren in IJlst, maar vertrok toen hij 16 was samen met zijn ouders naar Amsterdam. Zijn hele leven vocht hij voor beter onderwijs voor schipperskinderen. Vanuit het Onderwijsfonds voor de Scheepvaart zorgde hij ervoor dat er schippersinternaten en schippersvakscholen kwamen. Met foto's van verschillende internaten werd in de expositie de sfeer opgeroepen van het schippersonderwijs in de jaren vijftig van de vorige eeuw. De foto's van Cas Oorthuys maakten veel los bij schipperskinderen. Er werden tal van verhalen verteld over positieve en negatieve ervaringen in de internaten. Voor een volgend jaarboek zullen deze verhalen verzameld worden.

Een kleinere expositie werd georganiseerd door de Sneker schaatsclub De IJster, die in 2018 het 50 jarig bestaan vierde. De samenstelling en vormgeving van de presentatie in de IJzaal van ons museum, werd verzorgd door leden van De IJster. Dit is de eerste expositie die we op deze manier organiseerden in het kader van het participatieve museum, waarbij mensen

van buiten het museum een belangrijke stem hebben bij het organiseren van een presentatie en waarbij het museum personeel een stapje terug doet. Zo ontstaan exposities die nauw aansluiten bij de doelgroep voor wie de expositie wordt gemaakt. Deze eerste keer is de presentatie in het museum, maar het kan ook plaatsvinden buiten het museum, in een dorps huis of wijkcentrum bijvoorbeeld.

### **Website, PR en sociale media**

Jeannette Tigchelaar hield de website actueel. De database van de collectie werd regelmatig ververs. Met digitale nieuwsbrieven hielden we onze achterban op de hoogte van alle museumactiviteiten. Samen met een vrijwilliger zorgde Jeannette Tigchelaar voor een constante stroom van nieuws en wetenswaardigheden via de sociale media (Facebook, Twitter en Instagram). Zij begeleidde ook het stageproject van studenten marketing en communicatie van ROC de Fries Poort over het gebruik van sociale media. De schare volgers van de sociale media groeit gestaag door. Dit jaar hebben we in samenwerking met Tsjerk Kooistra op Facebook ook gewerkt met betaalde campagnes, die niet alleen de eigen volgers bereiken, maar ook heel gericht andere potentiële museumbezoekers, bijvoorbeeld toeristen die in de zomer in Sneek op bezoek waren, of ouders met kinderen tijdens de schoolvakanties. Jeannette Tigchelaar zorgde ook voor de verspreiding van de persberichten. Vooral de exposities kregen veel publiciteit. In de lokale en provinciale dag- en weekbladen verschenen daar grote artikelen over. Ook de heropening van het Kindermuseum kreeg veel publiciteit. In het blad VIND verscheen een groot artikel over de vondsten uit het in het Gdansk gevonden kofschip. Radio 5 besteedde aandacht aan de expositie over de schippersinternaten. Dankzij een mediasamenwerking met de Noordelijke Dagblad Combinatie lukte het om grote advertenties over de exposities te plaatsen. Ook de werving van leden voor de Vereniging Fries Scheepvaart Museum was succesvol dankzij deze mediasamenwerking. In de NRC verscheen een grote advertentie over het diner voor NRC-lezers, dat wij samen met Lokaal 55 organiseerden in ons museum. In het nieuwe Wadden Center op de Afsluitdijk draaide een korte wervingsfilm over ons museum. Aan publiciteit dus geen gebrek in 2018.

### **Marketing**

De waardering voor ons museum is groot, zo blijkt al vele jaren uit bezoekersonderzoek en reviews op het internet. Bij Google Review en Tripadvisor staat ons museum in de top 10 van “things to do” in Friesland. De mensen die ons museum bezoeken, zijn dus positief in hun oordeel. En toch hebben we het gevoel dat het museum interessant is voor heel veel andere mensen die we nu nog niet weten te trekken. Daarom hebben we in 2018 extra aandacht besteed aan de PR en de sociale media. Om een gekwalificeerde basis te kunnen leggen voor een goed marketingbeleid, hebben we register-marketeer Saskia IJszenga gevraagd advies te geven over een marketingstrategie voor ons museum. Vanaf het najaar heeft zij hieraan gewerkt, in samenspraak met een adviesgroep, die is samengesteld uit enkele bestuursleden en museumcollega's én uit (ervarings)deskundigen van buiten het museum. In het voorjaar van 2019 zal het advies en de merkpropositie worden gepresenteerd.

### **Educatie**

Het in 2011 ingerichte Kindermuseum was na zeven jaar aan een opfrisbeurt toe. De succesvolle onderdelen, zoals het skûtsjetrekken en de duikershelm, bleven. De onderdelen waarbij meer een beroep werd gedaan op lezen, maakten plaats voor andere onderdelen

waar beleven en ervaren centraal staan. Het meest in het oog springt het levensgrote Vikingschip, dat geheel in eigen beheer is gemaakt door personeel en vrijwilligers. In de Vikingtent worden verhalen verteld over de contacten die de Vikingen hadden met Friese zeevaarders. De herinrichting van het Kindermuseum werd mogelijk gemaakt door financiële bijdrage van de Vereniging Fries Scheepvaart Museum, die in 2018 tachtig jaar bestond. Ook de opbrengst van de lezersactie van het blad Groot Sneek kwam ten goede aan het Kindermuseum.

In schoolverband kwamen er 2.819 kinderen naar het museum. De 169 schoolklassen werden begeleid door de educatoren Anke Roorda en Merijn van Veen en door de vrijwilligers van het E-team. De leerlingen kwamen niet alleen uit Sneek en omgeving, maar ook uit bijvoorbeeld Leeuwarden, Drachten, Castricum, Utrecht en zelfs uit Duitsland en België. Tijdens de schoolvakanties waren er activiteiten, die zorgden voor een gezellige drukte. In de voorjaarsvakantie waren pakes en beppes met hun kleinkinderen actief rondom het thema Vikingen. In het najaar was er weer een griezelnacht.

### **Publicaties en onderzoek**

Resultaten van onderzoek naar de collectie worden in de vorm van artikelen in ons jaarboek opgenomen. Ook anderen doen onderzoek in onze collecties, archieven en bibliotheek. De resultaten van hun onderzoek worden soms gepubliceerd in tijdschriften en boeken, maar meer en meer publiceren onderzoekers hun artikelen op het internet. Jeannette Tigchelaar deed onderzoek ten behoeve van de inventarisatie van foto's en archieven. Ook verzorgde zij, samen met Jeanine Otten van museum Hannemahuis, de beeldredactie van het door Jurjen Leinenga geschreven boek "Leren navigeren - 200 jaar maritiem onderwijs in Harlingen". 134 personen bezochten de leeszaal in 2018. Ze werden bij hun onderzoek in onze archieven en bibliotheek begeleid door Jeannette Tigchelaar. Zij beantwoordde ook de mails met vragen over onze collecties. Jeannette Tigchelaar verzorgde ook de teksten van de nieuwe zaalbladen. De Engelse vertalingen daarvan zijn gemaakt door Josje Hofland. Jelle Koenen verrichtte onderzoek voor de registratie van nieuwe aanwinsten. Voor de tijdelijke tentoonstellingen verrichtte ik historisch onderzoek. Een enkele keer leidde dat tot een publicatie, zoals bijvoorbeeld in het tijdschrift VIND. Daarin verscheen een artikel over de vondsten uit het wrak van de Jonge Seerp in Gdansk. Bij de tentoonstelling verscheen ook een brochure met als titel "Weer boven water". Samen met een vrijwilliger bewerkte ik enkele tientallen verhalen uit ons topstukkenboek "Schepen, Schaatsen en Schilderijen" voor een Friese museum-scheurkalender. Achtmaal hield ik lezingen over de historie van de Friese scheepvaart en de historie van Sneek. Soms waren deze lezingen in eigen huis, maar soms was ik ook elders te gast, bijvoorbeeld in Hindeloopen (twee maal), Joure en Gorredijk.

### **Bibliotheek, archief en fotocollectie**

De bibliotheek groeide in 2018 met 129 titels. De boeken en tijdschriftartikelen werden door Jeannette Tigchelaar toegevoegd aan de bibliotheekcatalogus. Schenkingen voor de bibliotheek werden verkregen van: Ph. Bray (Ludham, UK), N. Dijkstra (Leeuwarden), F. van Egmond (Sneek), St. Historische Scheepswerf Hoogezand-Sappemeer, Jopie Huismanmuseum (Workum), D.P. Keizer (Amsterdam), R. Mast (Delfzijl), F.A.J. Middelhoff (Sneek), J. Ottevanger (Sneek), Ver. Van Booteigenaren Oude Glorie (Beilen), Regenboogclub, S. Romein (Zaandam), M. Ross (Oranienbaum, Duitsland), S. Rypma (Blauwhuis), H. Stapel (Groet), G. Stekelenburg (Leeuwarden), Uitgeverij Verloren

(Hilversum), J. Vossepoel (Deventer), E. de Vries (Leeuwarden), Vripack (Sneek), Walburgpers (Zutphen) en H. Wortel (Sneek).

In 2018 zijn geen archieven verworven. Het archief van de Regenboogclub, dat in 2017 werd verworven, is inmiddels geïntegreerd. En ook de aanvullingen op het archief van de Franeker scheepswerf Draaisma zijn geïntegreerd in de al bestaande archiefinventaris. In de foto- en documentatieverzamelingen zijn aanwinsten verworven van: J. van der Baan (Bennekom), G. Boeijenga (Sneek), F. de Bruin (Sneek), W.J. van Grondelle (Hilversum), W. Jillings (Sneek), J.K. Kuipers (Sneek), A. Jager (IJlst), D. Meijer (Sneek), H. Menger (Sneek), F.A.J. Middeldorp (Sneek), A.H. Moll-Tromp (Wassenaar), Mous (Heerenveen), W. Obbema (Sneek), A.J. van den Ouweneelen (Leiden), P.M.C. Parel (Den Hout), J. Vossepoel (Deventer), E. de Vries (Leeuwarden), J. de Vries (Koudum), Y. de Vries (Sneek), H. Westerhof (Woudsend), J. Westers (Sneek), M. ten Wolde (Sneek) en H. Wortel (Sneek).

### **Lezingen en ontvangsten**

De Vereniging Fries Scheepvaart Museum organiseerde vijf lezingen.

31 januari Pier Sijbranda – Varen op houtvloten

21 februari Jan de Vries – Jacob Benckes  
r, een verzwegen zeeheld

28 maart Frans Sluyters – De Volvo Ocean Race in Den Haag

17 oktober Sippy Tigchelaar – Interviews met schipperskinderen over internaten

21 november Arjen Mintjes – Interviews met (oud)leerlingen van de Maritieme Academie  
over hun ervaringen in het internaat

Nieuw dit jaar waren de cursusmiddagen, die werden verzorgd door Gabriël Vriens. Voor de zomer behandelde hij de algemene kunstgeschiedenis vanaf de Middeleeuwen. De deelnemers waren zo enthousiast dat hij in het najaar terug kwam voor vier middagen over het Friese landschap. In november organiseerde onze voormalige sponsor Boomsma Shipping een diner voor maar liefst 180 personen in ons museum. Intiemer was het exclusieve diner dat voor NRC-lezers was georganiseerd. In december was het museum weer in kerstsfeer, deze keer kregen de decoraties het thema “stormachtige kerst”. In het kader daarvan werden er twee workshops gehouden. Barry Diphorn vertelde over wat je allemaal met boerenkool kunt doen en Gabriël Vriens behandelde het thema “storm” vanuit de klassieke muziek.

### **Excursies**

De reiscommissie van de Vereniging Fries Scheepvaart Museum organiseerde twee excursies. Op 19 april gingen we op een zonovergoten dag naar het pas geopende Wadden Center op de Afsluitdijk en het Friese museumdorp Allingawier. Na het diner vertrokken we naar Sexbierum, voor de première van de indrukwekkende voorstelling “Lost in the Greenhouse”. De najaarsreis bracht ons langs zeven van de elf fonteinen, die in het kader van de culturele hoofdstad zijn geplaatst in de Friese steden.

### **Vereniging en twee stichtingen**

Het museum is in 1938 opgericht door de Vereniging Fries Scheepvaart Museum. Sinds 1976 wordt het museum geëxploiteerd door de Stichting Fries Scheepvaart Museum. De vereniging ondersteunt het museum door het beschikbaar stellen van menskracht en financiën en door het beheer van de museumgebouwen, die allemaal eigendom zijn van de

vereniging. Sinds 1986 behartigt de Stichting Museum de Fryske Winter de zaken die te maken hebben met de collecties in de IJzaal.

### **Stichting Fries Scheepvaart Museum**

De samenstelling van het bestuur was per 1 januari 2018 als volgt: mevr. D. Eringa-Berghuis (voorzitter en penningmeester), mevrouw S.N. Paauwe (secretaris), F.R.J. van Drooge, L. Touwen en W. de Vreeze, die de plaats innam van P. Schulting, van wie we eind 2017 afscheid namen. Het bestuur wordt bijgestaan door vier adviseurs: de drie leden van het dagelijks bestuur van de Vereniging Fries Scheepvaart Museum en de directeur van het museum. Het bestuur van de stichting vergaderde op 12 februari, 23 april, 24 september en 26 november. In de vergaderingen is onder meer gesproken over het nieuwe cultuurbeleid van de gemeente Súdwest-Fryslân en over de voornemens tot wijziging van het cultuurbeleid door de provincie Fryslân. Voorts is er gesproken over het beeldrecht, de huisvesting van de VVV in het museum, de energiekosten, profielen van bestuursleden, het opzetten van een marketingstrategie en het werven van sponsors.

### **Vereniging Fries Scheepvaart Museum**

De samenstelling van het bestuur was per 1 januari 2018 als volgt: mevrouw M.S. Taselaar (voorzitter), B. Oppewal (secretaris), C.A. Burghgraef (penningmeester), M.M. Bolhoven, A.J.F. Dinkelberg, F.R.J. van Drooge, mevrouw S.N. Paauwe, mevrouw J.W. Ritchi-Hofland en J.P. Smorenburg. Mevrouw Paauwe nam in 2018 afscheid en werd opgevolgd door mevrouw F.A.J. de Vries. Het bestuur vergaderde op 15 januari, 26 maart, 17 september en 19 november. Enkele belangrijke onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen: ledenwerving, sponsorwerving, de hertaxatie van de herbouwwaarde van het museumcomplex, de beleggingsstrategie voor de gereserveerde gelden, de privacyverklaring, verkoop van een perceeltje grond bij Woudsend, de ledenreizen, de adviezen van de kascommissie en de meerjarenplanning voor het onderhoud van de gebouwen.

Het ledental van de vereniging vertoonde voor het eerst sinds jaren weer een stijgende lijn. Er kwamen 117 nieuwe leden bij. In samenwerking met de Noordelijke Dagblad Combinatie werd een advertentiecampagne opgezet, aan leden is gevraagd aan de werving mee te doen en bij diverse activiteiten is gewezen op de mogelijkheid het museum als vriend te ondersteunen. De algemene ledenvergadering werd gehouden op 16 mei. Het jaarverslag en het financiële verslag worden openbaar gemaakt op de website van het museum. Een belangrijke doelstelling van de vereniging is het museum financieel ondersteunen. In dit verband geeft de vereniging jaarlijks een exploitatiebijdrage aan de Stichting Fries Scheepvaart Museum en daarnaast worden financiële bijdragen gegeven voor activiteiten. In 2018 is bijgedragen aan de expositie over het in Polen gezonken kofschip en aan de herinrichting van het Kindermuseum.

### **Stichting Museum de Fryske Winter**

Het bestuur van Stichting Museum de Fryske Winter vergaderde tweemaal: op 29 januari en op 8 oktober 2018. Tijdens deze vergaderingen werd gesproken over de heroriëntatie op de verhouding tussen de Stichting Museum de Fryske Winter en het Fries Scheepvaart Museum, die in de loop der jaren steeds dichter naar elkaar zijn toegegroeid. Het museum draagt zorg voor de collectie en organiseert ook de tentoonstellingen met een winters karakter. Uiteraard maakt het museum daarbij al dankbaar gebruik van de kennis en adviezen van de

bestuursleden van Stichting Museum de Fryske Winter. Dit zal niet veranderen. Wel kan de integratie nog verder uitgebouwd worden. De jaarlijkse donateursavond van De Fryske Winter zal voortaan meegenomen worden in de cyclus van de contactavonden van het museum. De laatste donateursavond in de oude stijl vond plaats op maandag 5 maart 2018. Voorzitter Jan Oostenbrug vertelde over een bijzondere Leekstertak en de ijsclub Oudkerk, ik vertelde over ijssouvenirs en arrisleden en secretaris Hedman Bijlsma hield een kleine lezing over wedstrijden op de korte baan, de lange baan, de ijszeiler Ijsbeer en over Klaas de Groot, die acht keer de Elfstedentocht reed. In november organiseerde de Sneker schaatsclub de IJstter een jubileumexpositie in de ijszaal.

### **Samenwerking**

Voor of namens het museum maakte ik deel uit van een aantal besturen en werkgroepen:

- Stichting de Grote Zuidwesthoek
- Stichting Oud Sneek
- Jury voor de Kleine Bouwprijs Sneek van het Siebold Hartkampfonds
- Raad van Advies van het Kolleksjesintrum Fryslân
- Cultuurplein Súdwest-Fryslân
- Stichting Töintsje Leech te Workum
- Stichting Samenwerking Musea Zuidwest Friesland (secretaris en penningmeester)
- Bestuur Koninklijk Fries Genootschap
- Stichting Duurzaam Vervoer Sneek (elektrische shuttlebussen)
- Adviescommissie Historische Schepen van de Gemeente SWF
- Stichting Interieurs in Friesland
- Adviescommissie Gemeentelijke Kunst en Erfgoed
- Zuiderzeekring (overleg musea rondom de Zuiderzee)
- Adviesgroep Regiomarketing Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren
- Bestuur VVV Zuidwest Friesland / Stuurgroep Regiomarketing SWF en DFM

Anke Roorda en Merijn van Veen participeerden in verschillende educatieve samenwerkingsverbanden van musea en andere culturele instellingen.

- Fries Educatief Platform
- Lid Cultuurnetwerk Akte 2
- Lid werkgroep Kultuer Edukaasje mei Kwaliteit
- Werkgroep Kunst- & Cultuurdagen in Sneek
- Stichting Klompkesilen
- Samenwerkingsverband Werkgroep Skûtsjesilen

Bij tal van feestelijkheden en andere bijeenkomsten heb ik het museum vertegenwoordigd, bijvoorbeeld bij de opening van het Afsluitdijk Wadden Center door minister Cora van Nieuwenhuizen, de opening van het nieuwe Museum Houtstad IJst, de opening van het Fries Landbouwmuseum in Goutum, de oratie van prof. dr. Hanno Brand als hoogleraar zeegechiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Museale adviezen werden gedeeld met de hierboven genoemde adviescommissies, maar ook aan musea, zoals Houtstad IJst en het Historische Centrum Westergo in Bolsward.



## Erfenissen en schenkingen

Ook in 2018 kreeg het museum weer een aantal schenkingen en legaten. Het voordeel van schenkingen en legaten aan het museum is, dat er geen belasting over betaald hoeft te worden. Legaten aan het museum zijn vrijgesteld van erfrecht en komen geheel ten goede aan het museum. Schenkingen vallen onder de Geefwet. Bij de belastingaangifte mogen deze schenkingen als aftrekpost worden opgenomen en mag dit bedrag nog eens verhoogd worden met 25%. Legaten en schenkingen worden meestentijds gedaan aan de Vereniging Fries Scheepvaart Museum en komen ten goede aan het aankoopfonds van het museum. In 2018 kon door een bijdrage van de P.W. Janssen's Friesche Stichting en de opbrengst van de schatkist in de hal van het museum een bedrag van € 1.705 worden toegevoegd aan het aankoopfonds. Periodieke schenkingen, die worden aangegaan voor vijf jaren en die ook vallen onder de gunstige belastingregels voor culturele instellingen, komen ten goede aan de Stichting.

## Gebouwen

Freerk Bokma verzorgde het klein onderhoud aan de gebouwen. Ook zorgde hij voor de controle van de technische installaties (alarmcentrales, verwarming, klimaat, liften et cetera). De gebouwen werden schoongehouden door Joke Leeverink en Nynke Wiersma. Dat doen ze goed, want keer op keer lezen we in het gastenboek opmerkingen over hoe schoon en net het in het museum is.

## Bezoekers

In de inleiding kwam al aan de orde dat er in 2018 meer bezoekers naar het museum kwamen, dan in 2017. Dat dit met de culturele hoofdstad te maken heeft, blijkt uit de cijfers van ons pop-up Museum dat tijdens de Tall Ships Race in Harlingen op de kade stond. Het reguliere bezoek bleef enigszins achter en dat heeft waarschijnlijk te maken met de lange en warme zomer en met het feit dat er in 2018 sprake was van een soort culturele overkill.

	2018		2017	
0-5 jaar	874	3%	953	3%
6-18 jaar	1.977	6%	1.407	5%
Volwassenen	6.267	20%	8.117	29%
Groepsbezoeken	2.601	9%	2.020	7%
Vouchers	1.107	4%	1.108	4%
Leden	1.280	4%	1.093	4%
Scholen	2.819	9%	3.887	14%
Gratis	1.202	4%	1.417	6%
Pop-up Museum 2018	4.310	14%	0	0%
Museumkaart	8.356	27%	7.976	28%
TOTAAL	30.793	100%	28.178	100%

## **Groepsbezoeken**

Voor ons museum zijn groepsbezoeken zeer belangrijk. In 2018 boekten 71 groepen een bezoek aan ons museum. Hiervan boekten 50 groepen ook een rondleiding door een van onze gidsen. Veel van deze groepen werden door onze cateringdames gastvrij onthaald met koffie, thee en wat lekkers. In de stad Sneek werden 69 groepen rondgeleid door onze stadsgidsen. Zij waren ook actief bij de openstelling van de Waterpoort tijdens hoogtijdagen (Sneekweek, Open Monumentendag). Het beurtscheepje Ald Fryslân voer tijdens de zomer vrijwel dagelijks met gasten door de Sneker stadgrachten. Ons museum is het startpunt voor deze rondvaarten. Joke Leeverink en Grytsje Feitsma leiden alle groepsbezoeken in goede banen. Ze werden daarbij geholpen door de collega's die aan de museumbalie werken. In 2018 waren er ook buiten de openingstijden veel activiteiten in het kader van de culturele hoofdstad, variërend van "2018 verhalen" en een persreis langs de "Eleven Fountains" tot workshops van "At the Watergate". In november was er een griezelnacht en in december een "Stormy Night at the Museum". In de maand december was het museum weer in kerstsfeer. Onder leiding van Alet Doornbos maakten de bloemschikkers weer fraaie creaties, die dit jaar een stormachtig tintje hadden.

## **Besluit**

Al met al was 2018 een prachtig jubileumjaar. Er waren mooie tentoonstellingen en enorm veel activiteiten, die veel bezoekers trokken. En de waardering van het publiek blijft onverminderd positief. Met personeel en vrijwilligers werken we hard om de kwaliteit hoog te houden en waar mogelijk nog te verbeteren. Fryslân heeft zich op cultureel gebied in 2018 op de kaart gezet en daar hopen we in 2019 ook weer de vruchten van te plukken.

*Meindert Seffinga*